

Petak, 31. maj 2002.
Svedok Biljal Avdiju
Otvorena sednica
Optuženi ulazi u sud
Početak 9.02

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Miloševiću. Danas imate vremena do 11.45. Napravićemo pauzu od 15 minuta nakon sat i petnaestak minuta. Dakle, gospodine Miloševiću, vreme je da nastavite sa svojim unakrsnim ispitivanjem.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da nastavimo, gospodine Biljal. Juče ste rekli da u vašem selu nije bilo OVK. Želim da vas podsetim na četvrti pasus, na drugoj strani vaše izjave, čitaću polako da bi mogli da prevedu. „Krajem godine OVK je uspostavio štab blizu džamije kako bi branili selo od tih čestih i neizazvanih napada. Komandir OVK u selu je bio Afet Biljali (Afet Bilalli), star 25 godina. Tu je bilo oko 30 vojnika OVK od kojih je desetak bilo iz sela.” Dakle, ja sam vas juče pitao kako se zvao komandant u selu, rekli ste da niste nikog videli i da ne znate, a rekli ste i da nema OVK u selu. Kako objašnjavate ovo što ste rekli u vašoj izjavi?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Juče sam rekao da je tamo bila jedna mala grupa OVK, oni su posmatrali selo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta su imali od oružja?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Nisam video kakvo oružje su imali. Imali su lovačke puške.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pitao sam vas juče, na tome smo ostali, niste mi odgovorili, da ste otišli u kuću Faika Ljimanija (Faik Limani). Ko je bio u toj kući?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Četiri sina Faika Ljimanija sam našao u kući, bili su budni. Nedžad (Nexhat), Fatmir (Fatmir), Salji (Sali) i Enver (Enver). I ja sam otišao tamo s mojim sinom. Otišli smo tamo zato jer su srpska vojska i policija bili za nama. Onda smo išli od kuće do kuće Sadika Nebiua (Sadik Nebiu) gde smo u štali zatekli druge civile. U Faikovoj kući je moj sin bio ranjen u nogu sa brda Bebušit (Bebushit). Onda smo otišli do Sadika i tamo smo našli 28 ljudi. Sakrili smo se tamo, a srpske snage su nas uhvatile i odvele u dvorište. Rekli su: „Izađite sa rukama uvis.“ Tukli su nas i zlostavljali. To je bila srpska policija i vojska.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to ćemo kasnije. Vi kažete da su oni svi bili civili i da su na sebi imali civilno odelo. Zbog čega je potrebno da ističete kako su na sebi imali civilno odelo, ako su bili civili?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Bili su civili, to su bili civili. Ja sam ih tamo zatekao, oni su bili civili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da su imali samo lovačke puške, znači oni su pucali na policiju samo iz lovačkih pušaka, a nisu imali druge puške?

SUDIJA MEJ: O čemu sada govorimo, izgleda da smo se malo mimoišli. Vi ste pitali o civilima i kud sada idemo odatle?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja govorim o onih 30, kako kaže svedok, vojnika OVK, koji su bili u selu. Jesu li samo iz lovačkih pušaka pucali na policiju?

SUDIJA MEJ: Ne smete zbunjivati svedoke tako što skaćete sa jedne teme na drugu. To bi moglo zbuniti njih, a i Sud. Dakle, sve što je svedok rekao do sada jeste da su oni imali lovačke puške. Gospodine Biljal, vratimo se sada na OVK u selu, koji su nosili lovačke puške. Pitanje je bilo jesu li oni koristili te lovačke puške da pucaju na policiju? Dakle, to nije pitanje koje se tiče konkretno 15. januara, koliko sam ja shvatio, nego je to uopšteno pitanje. Uopšteno govoreći, jesu li oni pucali na policiju iz tih lovačkih pušaka?

SVEDOK AVDIJU: Ne, nisu pucali na policiju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko je pucao na policiju 15. januara?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Srpske snage ušle su u selo 15. januara. OVK je pokušala da pomogne civilima, međutim nisu bili u stanju to da učine. Sa onim oružjem koje su imali nisu bili u stanju da nam pomognu jer su srpske snage imale teško oružje, oklopna vozila, topove, „prage“, oni su opkolili brda oko sela i ušli u samo selo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznat podatak o broju poginulih pripadnika OVK toga dana?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Neki su poginuli u brdima. Srpska vojska i policija pucali su na brda i ubili njih osam, možda devet, nisam ih video, ali čuo sam da su oni poginuli. Oni su pokušali da pomognu nama civilima, međutim, nisu to bili u stanju da učine, bili su pogubljeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznat podatak o žrtvama na strani jugoslovenske vojske i policije?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete da ste kasnije pobešli u kuću Sadika Osmanija (Sadik Osmani), jer ste sa tog mesta imali mogućnost za siguran beg u šumu, je li to tačno?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne, nije bilo sigurno ići u šumu, otišli smo samo iz Sadikove kuće jer su vojne i policijske snage bile veoma blizu. Nisu nam dozvolili da izađemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, ja ću vas podsetiti na strani tri u drugom pasusu, vi kažete: „Smesta smo odlučili da napustimo štalu i odemo do kuće Sadika Osmanija koja se nalazi na ivici Gašija (Gashi), dela Račka (Recak)“, to je fotografija 4, prilog A. „Ova kuća je udaljena manje od 100 metara, i to mesto je omogućavalo siguran beg u okolnu šumu i zato smo odlučili da tamo

odemo". Šta je sada tačno, to što ste sada rekli ili ovo što ovde piše?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Nije bilo u šumi nego na livadama, sa livada se moglo otići u brda, a srpske snage su nas isterale u dvorište i pretukle nas i skinuli nas sve do donjeg rublja. I tamo smo sedeli, bilo nas je 28, a 24 njih je odmah pogubljeno, ja sam bio peti koji je zaostao. Bio sam peti od kraja, a njih su sve ubili srpska vojska i policija. Ubijeni su po vašim naređenjima. Oni su izvadili Avdijevo srce i stavili ga na zemlju, a jedan od njih je uzeo njegovu belu kapicu i stavio mu je u usta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam drugo, ovde ste rekli da ste imali odatle siguran beg u šumu, ali ni vi ni ostali koji ste se tu nalazili niste pobegli pre dolaska policije, dakle to ste sada rekli. Zašto niste onda pobegli kad ste hteli da pobegnute?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Mi smo pretučeni u dvorištu i zatim su nas plegli na zemlju jednog po jednog, i zatim su se udaljili dva-tri koraka unazad, razgovarali su preko svojih voki-tokija.

SUDIJA MEJ: Gospodine Biljal, mi razumemo kroz šta ste vi prošli, međutim, vaš odgovor izgleda da se ne poklapa sa pitanjem. U vašoj izjavi stoji da je kuća u koju ste vi otišli mogla omogućiti siguran beg u šumu. Ali vi ste otišli u kuću, a zatim se pridružili grupi u štali. Pitanje je jeste li imali priliku da pobegnute u šumu? Da li je bilo moguće pobeći?

SVEDOK AVDIJU: Ne, nismo imali nikakvu priliku da pobegnemo u brda jer bili smo opkoljeni. Opkolilo nas je otprilike 30 policajaca i vojnika tamo u dvorištu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su sva lica koja su sa vama bila u kući Ljimanija prešla u kuću Osmanija, jeste svi prešli?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste se kretali u grupi ili pojedinačno?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Išli smo zajedno kao grupa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je prilikom prelaska neko na vas pucao?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Srpska policija je pucala. Oni su pucali u zidove, mi smo bili unutra, oni su pucali okolo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vas je prilikom tog pokretanja iz kuće u kuću primetila policija?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Provalili su vrata i ušli u Sadikovo dvorište. Videli smo kroz prozor i to veoma dobro. Videli smo da su oni svuda okolo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je Haćif (Haqif) iz Petrova (Petrove) radio u vašem selu u 7.00 ujutru kada je počeo napad?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: On je bio gost kod svog strica. On je bio u poseti. Došao je tamo pre nego što je počeo rat, dve nedelje ranije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je Haćif bio pripadnik OVK?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne, ne. Ja sam ga sam video i on nije bio pripadnik OVK. Ni jedan od nas nije bio pripadnik OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izjavili ste da se, kada su oko 10.00 časova policajci pronašli vašu grupu, u selu neprekidno pucalo. Da li znate između koga su se vodile te borbe? Kažete „U selu se neprekidno pucalo.“

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Na nas, srpska vojska i policija pucali su na selo i oko sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A to znači OVK nije pucala?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ja ne znam da li su pucali ili ne. Nisam ih video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto kažete: „Neprekidno se pucalo kada su oni upali“ u vašu kuću, kako je moguće da se po celom selu neprekidno puca, a vas tridesetoricu policija pretresa, oduzima dokumenta i tuče sat vremena, kako vi kažete, a okolo se puca?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Pucali su sa brda, u dvorištima su ubili civile, a u međuvremenu su pucali sa brda. Pucali su iz oklopnih vozila i tenkova u okolini sela, a počeli su u 6.00 sati ujutru, nešto pre šest, nisam imao sat pri sebi, i pucali su na selo. Opkolili su nas, bili su svuda okolo sela. A onda su počeli da ulaze u dvorišta i ubijaju civile.

SUDIJA MEJ: Pitanje je bilo, ako je stalno trajala ta pucnjava, kako je onda bilo moguće da vas policija pretraži i oduzme vam dokumenta i pretuče vas, i da sve to traje sat vremena, ako okolo stalno traje pucnjava? Možete li nam to objasniti?

SVEDOK AVDIJU: Policija se nije bojala. Oni su govorili preko svojih voki-tokija i rekli su „Ne pucajte tu gde smo mi“.

SUDIJA MEJ: Gde ste to tačno vi bili pretučeni i pretraženi, gde se to tačno dogodilo?

SVEDOK AVDIJU: U Sadikovom dvorištu.

SUDIJA MEJ: Da li je tamo postojala nekakva zaštita od pucnjave?

SVEDOK AVDIJU: Mi smo bili u štali. Oni su pucali sa brda, ali meci nisu ušli u dvorište.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A vi ste izjavili da vas oko podneva posle tog maltretiranja o kome govorite i pretnji, policija iznenađaju pušta da krenete u pravcu sela Rance. Kako je to moguće?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: U 12 sati rekli su nam: „Idite u brda, jedan po jedan.“ Ne da idemo u Rance, već da krenemo u brda jedan po jedan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto su vam rekli da idete u brda, to znači da nikoga nisu ubili u tom vašem dvorištu, nego su vam rekli da idete u brda pošto su vas pretresali, je li tako ili ne?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Tako je. Pretražili su nas, oduzeli su nam lične karte i onda su nam rekli: „Idite u brda, jedan po jedan“, i čuo sam kako govore na voki-toki, rekli su: „To su civili“, a čuo se glas koji kaže: „Sve ih pobijte. Nisu naoružani.“

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, oni su vas pretražili, ustanovili da ste civili, javili preko voki-tokija da ste civili i pustili vas da idete prema selu Rance, je li tako?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: To se brdo zvalo Bebušit, i onda smo otišli gore na brdo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, i niko vas nije ni čuvao ni pratio prilikom tog vašeg odlaska? Vi ste samo otišli?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Policija i vojska naredili su nam da idemo uz brdo iz Sadikovog dvorišta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, oni su vam rekli da idete i vi ste otišli, ali vas oni nisu pratili, je li tako? Nisu išli sa vama?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne, nisu. Nisu, nisu izašli iz dvorišta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali Ćazimi (Ali Qazimi) je seo i rekao drugima da nastave bez njega jer se on premorio, je li tako? Vi ste išli uz brdo, on se premorio, seo, a vi ste nastavili put?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: On je bio zadnji. Bio je veoma umoran pa je seo i rekao: „Vi drugi nastavite.“ On je bio zadnji, ja nisam znao da je on tamo zaostao, a on nije znao da su drugi bili pogubljeni tamo gore, on je bio tek nekih 150 metara iza.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada ne razumem, vi ste išli gore prema brdu, kretali se, kažete on nije znao da su drugi pogubljeni, jer ste vi znali da je neko pogubljen gore?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: On nije znao šta se gore dešavalo. On je došao gore kasnije. I rekao je, ja sam mu rekao: „Zar nisi video da su oni svi pogubljeni?“ Rekao sam mu: „Dođi, dopuzi do onog mesta i videćeš da su svi pogubljeni.“ Njih je bilo nekih trojica iza mene, otišli su u šumu i oni su takođe preživeli. Ukupno nas je pet preživelo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vašoj izjavi vi ste naveli da ste prilikom ulaska u guduru, na sredini brda ugledali srpske policajce koji su bili u uniformama, a onda da ste videli samo jednog policajca. Koliko ste vi policajaca videli gore?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Nije bio jedan policajac, bilo ih je mnogo. Mnogo se pucalo, streljali su. Ne mogu vam reći koliko ih je gore čekalo u zasedi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne čujem dobro ovaj prevod. Dakle, nisam razumeo koliko ste vi policajaca videli, jer govorite o jednom ili govorite o grupi?

SUDIJA MEJ: On je rekao na kraju svog poslednjeg odgovora: „Nisam mogao da odredim koliko ih je bilo tamo, koliko ih je čekalo u zasedi.“ Rekao je da nije bio jedan nego mnogo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izjavili ste da ste se pretvarali da ste mrtvi pet sati, je li to tačno?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da. Pet sati se nisam micao, bio sam nepokretan. I tek kada se smračilo, onda sam video okolo, oko petoro, šestoro mrtvih ljudi. Nisam znao šta da radim, a onda je došao Šaban (Shaban). Pitao me: „Jesi li ranjen, je si li živ“, a ja sam odgovorio „Dobro sam. Tu sam i dobro sam.“ On je rekao da su svi ostali ubijeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad ja ne razumem ovde nešto. Gospođa Romano je juče objasnila da ste vi bili u nesvesti pet sati, ako sam dobro razumeo. Jeste li vi bili u nesvesti ili ste se pretvarali da ste mrtvi?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ja sam možda pao u nesvest. Bilo je toliko pucnjave, nisam znao ni gde sam ni šta se dešava.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite gospođu Romano.

TUŽILAC ROMANO: Prema rezimeu koji sam ja pročitala, piše da se on pretvarao da je mrtav pet sati.

SUDIJA MEJ: Pretvarao se da je mrtav. Možda je bilo greške u prevodu. Uglavnom važi ono što kaže svedok.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro. Za to vreme, dok ste se pretvarali da ste mrtvi, čuli ste glasove policajaca?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Nisam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko dugo su policajci ostali na tom mestu, da li imate predstavu?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Policajci su ostali tamo dok nisu sve pogubili. Nisam video kad su se povukli.

SUDIJA MEJ: Ali da li nam možete dati neku predstavu o tome koliko dugo su oni bili tamo ili to nije moguće?

SVEDOK AVDIJU: Ne znam. To je bilo usred noći, oni su bili tamo, ali ne znam tačno gde su se nalazili.

SUDIJA MEJ: Ali sve to vreme u guduri dok je trajalo pogubljenje i vi ste se pretvarali da ste mrtvi, možete li nam pomoći da shvatimo koliko dugo su policajci bili u toj guduri? Ako ne znate, recite da ne znate.

SVEDOK AVDIJU: Ja sam ležao tamo dok su oni ubijali sve te ljude, i onda sam se onesvestio, i ne znam šta se desilo kasnije. Bilo je sedmoro ili osmoro ljudi koji su bili masakrirani. Jednom su iščupali srce dok je još bio živ i učinili su još strašnih stvari. I onda nisam video šta se posle toga desilo. Jednom čoveku su stavili njegovu belu kapu u usta, nagurali su mu je u usta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Maločas ste rekli da ste se pravili mrtvi, sada kažete da ste izgubili svest. Da li možete da precizirate jeste li vi bili u svesnom stanju ili ste bili u nesvesti?

SUDIJA MEJ: On je već odgovorio. Pretvarao se da je mrtav. Možda je u međuvremenu izgubio svest. Gospodine Biljal, jeste li u redu, je li osećate da možete da nastavite?

SVEDOK AVDIJU: Ne čujem vas. U redu je, dobro sam.

SUDIJA MEJ: Možete li nastaviti, to je bilo pitanje.

SVEDOK AVDIJU: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada ste rekli, a to ste rekli i u izjavi, neka od tela su bila unakažena, a sada ste pomenuli da je telo Ragipa Bajramija (Ragip Bajrami) bilo tu isto unakaženo, da mu je dok je bio živ bilo iščupano srce iz grudi i takve strahote ste izneli. Da li vi znate da svi izveštaji koji su napravljeni o tim mrtvima govore da nijedno telo nije bilo unakaženo, a kamoli da pominju da je nekome iščupano srce iz grudi? Pogotovo da je to bilo dok je bio živ. Zašto ste to izmislili?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ja sam to video lično. On nije imao ranu od metaka. Video sam nož i video sam kako mu čupaju srce.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste videli ko mu je to nožem čupao srce. Je li to bilo više ljudi ili jedan ili koliko njih?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Znam da je to bila policija, policajci su to sami uradili. On nije imao nikakvih rana od metaka, to znam. On je, imao je samo ranu od noža gde su mu iščupali srce. To je bila jedina rana na njegovom telu.

SUDIJA ROBINSON: Da li ste videli kako se to dešava ili ste tek kasnije videli kako on leži sa iščupanim srcem?

SVEDOK AVDIJU: Otišao sam tamo kasnije kad se već smračilo i video sam telo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste vi videli ili čuli vojnike ili policajce kako unakazuju ta tela, jer kažete da su mnoga tela bila unakažena?

SUDIJA MEJ: U njegovoj izjavi piše „Neka od tela su unakažena“.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda da preciziramo, gospodine Mej. Koliko tela je bilo unakaženo?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Pet ili šest leševa je bilo unakaženo. Posle ubistva su ih sekli nožem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste vi videli kad su ih to sekli noževima?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Nisam video svojim očima. Otišao sam da pogledam kada su srpska policija i vojska već otišli, kad su se oni povukli i video sam rane od noža.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I koliko je to bilo sati kad ste vi došli da ih vidite tako iskasapljene noževima?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Tek pošto se smračilo, u sumrak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da su svi ovi stručnjaci, i međunarodni i jugoslovenski, pregledali tela i da nigde nema nikakvih rana od noža niti izvađenog srca, niti rana koje ste vi dosad opisali?

SUDIJA MEJ: Vi ste svedoku to već rekli i on je dao svedočenje o tome. Tu činjenicu ste mu već prezentirali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je oko tela bilo mnogo krvi?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Jeste, bilo je. Bilo je krvi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li mnogo bilo krvi?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Oko svih leševa je bila krv.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Objasnite mi jednu rečenicu vaše izjave. Kažete na strani 4 u pasusu trećem, peti red: „Većina preminulih su bili u velikoj grupi i očigledno su pogođeni u istoj poziciji u kojoj su kasnije nađena tela.“ Šta znači „pogođena u istoj poziciji u kojoj su nađena tela“?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Svi su nađeni u isto vreme, niko nije nađen kasnije. Kada je petoro ili šestoro policajaca Srba ušlo, svi su bili poređani tamo, jedan pored drugog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li to znači da kad kažete „pogođeni u poziciju u kojoj su nađena tela“, da su oni ležali na zemlji i da su ih oni tako dok su ležali na zemlji pogodili, odnosno streljali kako vi kažete?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne, oni nisu ležali, oni su stajali kada su ih streljali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A vi ste videli da su ih streljali? Vi ste lično videli svojim očima da su ih streljali?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Video sam ih da stoje na nogama. Tamo su bile srpske snage, onda se čula pucnjava i onda su pali na zemlju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste to videli svojim očima kako ih streljaju?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to isto kao što ste videli ovo srce što su iščupali iz grudi, sa istog tog mesta?

SUDIJA MEJ: To je komentar, on to ne može, ne može da odgovori na to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam pitao da li je sa istog mesta sa koga je video kako vade srce živom čoveku, video i ovo streljanje.

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ja sam bio blizu. Video sam da stoje, video sam kad su ih streljali.

TUŽILAC ROMANO: Možda grešim, ali po transkriptu mislim da on nije rekao da je video kako čupaju srce, nego je video ranu.

SUDIJA MEJ: Ja ovde imam belešku da je on u jednom momentu rekao da je video, a da je kasnije promenio izjavu, to jest iskaz. Moraćemo da pogledamo u transkriptu, ne možemo sad o tome odlučiti. Gospodine Miloševiću, sada ste imali više od sat vremena sa ovim svedokom. Ima li još neka tema na koju želite da ga ispitujete?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, imam još dosta pitanja, pošto on svedoči o stvarima prilično, priznaćete, neverovatnim. Čovek je u godinama i ozbiljan, on je video da...

SUDIJA MEJ: Ne, to je vaš komentar. Mi prihvatamo da je on važan svedok.

(Pretrեսno veće se savetuje)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro.

SUDIJA MEJ: Još 15 minuta zbog značaja ovog svedočenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tvrdite da ste odatle otišli u šumu i zapalili vatru. Je li tako?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste bili sigurni onda da nema u blizini policije ili vojske koja može da primeti usred noći tu vašu vatru, čak i sa velike udaljenosti?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Bio sam siguran. Ja, bili smo visoko u brdima u jednoj vrsti jaruge, gudure gde sam mogao da zapalim vatru. Bilo je dosta hladne vode u blizini i tamo smo ostali do sledećeg jutra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi kako ste znali da u Račku više nema vojske i policije?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: 16. u 10 sati ujutru izašao je jedan čovek i povikao: „Ko god da je tamo u planinama sad može da siđe jer nema više srpske policije i vojske u selu.“ Onda je stigao Voker (Walker), bilo je oko 10 sati i mi smo se vratili u selo i ja sam otišao svojoj kući.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi tvrdite da ste saznali da je u Račku ubijeno 15 pripadnika OVK?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Nisam rekao 15. Osam ili devet, nikad nisam rekao 15 mada ih ja nisam video. Oni su poginuli tamo u brdima i ja to nisam video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo piše ovde u ovom velikom pasusu na strani pet vaše izjave: „Tada sam otišao iz sela za Godance (Godanc) 17. januara 1999. godine, moj sin je otišao dan ranije.“ To je vaš sin koji je ranjen u nogu, je li tako?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da. Da, moj sin je ranjen u nogu. Mi smo napustili selo 17.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Na kraju ovog velikog pasusa nadalje: „Rečeno mi je da je 15. januara 1999. godine ubijeno 15 pripadnika OVK. Svi su bili obučeni u uniforme OVK. Jedini iz sela koji je ubijen je...”

SUDIJA MEJ: Na engleskom piše 10. Moram da vas prekinem, izvinite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo je brojka, nije reč. Ovo što piše to je vaš papir, izvolite da proverite.

SUDIJA MEJ: Mi imamo cifru deset.

SUDIJA KVON: Gospodine Tapušковиću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ovo je njegova izjava.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, u srpskoj verziji piše 15, ne znam šta piše u albanskoj verziji. U srpskoj verziji piše 15.

SUDIJA MEJ: Moramo proveriti i uporediti sa albanskom verzijom. Može li nam Tužilaštvo pomoći?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imate albansku verziju. Ova srpska je prevedena sa albanskog, nije sa engleskog.

SUDIJA MEJ: Verovatno je i engleska verzija prevedena sa albanskog. Prema onome što kažu prevodioci u albanskom takođe piše 10, tako da je greška verovatno negde u prevodu. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jedini iz sela koji je ubijen je Šaćir Ljatifi (Shaqir Latifi). A onda kažete: „Sadik Mujota (Sadik Mujota), jedan od ubijenih izgledao je da je na sebi imao uniformu.“ A gde je pronađeno njegovo telo?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Tamo u brdima, bar su mi tako rekli. Tamo u brdima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je on bio iz sela Malopolje (Mollopolc)?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da. Znam da je on iz Malopolja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi kako su izgledali rovovi koje ste kopali u Račku i okolini, kako su izgledali ti rovovi?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ja sam bio civil. Mi smo zajedno sa ženama i decom kopali rovove noću jer su oni pucali i mi smo morali da bežimo u brda. Stvarno ne znam kakvi su to bili rovovi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali to što ste kopali, morali ste da vidite kako izgleda, kako su izgledali rovovi, koliko su bili dugi, koliko su bili duboki, koliko široki, koliko vas je učestvovalo?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne znam koliko je ljudi učestvovalo u tome. Ja sam bio jedan od tih koji je pomagao u kopanju. 15 santimetara, izvinite 50 santimetara, nisu bili dublji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Duboki 50 santimetara, jesu to rovovi koje ste kopali u decembru ili pre decembra?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne sećam se datuma, nisam ga zapisao pa se ne sećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne pitam vas za tačan datum, nego pitam otprilike. Kad je to bilo otprilike? Na početku zime, usred zime, pre Nove godine mnogo ili malo i tako dalje?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: To je bilo pre Nove godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko pre Nove godine? Dve nedelje, pet nedelja, otprilike?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Verovatno mesec i po dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jeste li vi radili i na pravljenju bunkera ili ste samo kopali rovove?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ja sam samo kopao rovove.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko je radio bunker?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne znam. Ja tamo nisam bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi tvrdite da su Voker i ostali iz misije bili u selu kada ste se vi vratili, je li tako?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Tako je, 17.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 17. januara ili 16. januara?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: 16. januara

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi kažete da ste došli u selo oko 10 sati. Da li ste odmah sa njim razgovarali?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Video sam ga, ali nismo razgovarali, jer se ja nisam dobro osećao. On je pokazao rukom da idem kući.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bilo oko koliko sati, oko 10, koliko razumem ovo što ovde piše?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Oko 11.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači s vama nije razgovarao jer ste se vi osećali loše. A je li razgovarao sa svima ostalima u selu?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Nije razgovarao ni sa drugim seljacima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa je li bilo tada, jeste li videli da je razgovarao i sa pripadnicima OVK koji su tada bili u selu?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: To nisam video. Video sam ga samo kako razgovara sa civilima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste uopšte videli nekog od pripadnika OVK u selu kad ste se vratili i kad je tamo bio Voker? Da li ih je bilo tada u selu?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Kad sam sišao sa brda nisam video nikoga, samo Vokera. A onda sam otišao kući i nakon toga ništa više nisam video. Sve do 17. nisam izlazio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To je bilo 16, da ne mešamo datume. Shvatam da je to bilo 16, zar ne?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: 16. sam otišao kući. I napustio sam kuću tek sledećeg dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko je odveo Vokera i ove saradnike u tu jarugu gde su se nalazila tela?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Oni su došli svi i onda otišli svuda, sve pregledali, celo selo i jarugu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To su znači oni sami učinili, niko ih nije odveo? Ili ih je neko od meštana vodio?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne. Verovatno jedan od seljana, lidera u selu. Ne znam, nisam video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U grupi je bilo koliko kad ste išli prema toj guduri, prema udolini, koliko vas je bilo u grupi? Vi ste bili u kući zajedno i završili ste, pa otišli gore, išli uzbrdo, krenuli, koliko vas je bilo u grupi?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: 24 pogubljenih, petoro nas je preživelo.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vaše vreme je sada isteklo. Već smo govorili o incidentu u udolini. Gospodine Tapušковиću, izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala, časni Sude. Ja bih vam postavio samo nekoliko pitanja, gospodine Biljal. Ako sam dobro razumeo, kad ste krenuli iz dvorišta Sadika Osmanija policija je ostala u dvorištu?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li biste mogli Sudu da objasnite koje je rastojanje od tog dvorišta do ove gudure na kojoj se dogodilo ovo o čemu ste govorili?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne znam koliko je to daleko od Sadikovog dvorišta do brda Bebušit, to ne znam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Koliko vam je vremena trebalo, da li to možete da kažete, dok ste hodali prema tom mestu? Ako je poprilično udaljeno, koliko ste vremena morali da utrošite da biste stigli na to mesto?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Pa nije bilo toliko daleko, ali bilo je uzbrdo i trebalo nam je nekih 20 minuta, ali išli smo sporo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Sve to vreme nije bilo policije u vašoj blizini niti vojske.

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Policija je ostala tamo u dvorištu. Rekli su: „Idite uz brdo“, a oni su ostali dole.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Znači dok ste hodali 20 minuta policije nije bilo u blizini dok ih niste gore sreli, je li tako?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne, nije bilo nikoga sve dok nismo došli tamo gore.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A da li je među vama bilo reči dok ste tako išli da se možda razidete po kućama uz koje ste prolazili ili da ne idete baš u tom pravcu. Da li ste razmišljali o tome da ipak ne uradite ono što vam je policija kazala?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne, jer se nismo usudili. Policija nam je rekla: „Idite ravno gore uz brdo“. Bili smo svi zajedno u grupi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Razumeo sam. Međutim, vi ste kazali da vam je sin u dvorištu bio ranjen. Je li to bila ozbiljna rana, da li je krvario?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Krvario je malo, ali ljudi koji su tamo bili povezali su mu ranu i bio je u stanju da hoda.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa je li on išao sa vama i šta je bilo sa vašim sinom?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Sa mnom je došao do Sadikove kuće, a onda nas je policija izbacila u dvorište, on je tada takođe bio u dvorištu sa mnom. Tamo je bio jedan dečak, Halim (Halim) se zvao, i on je plakao. Policija ga je stavila uza zid i pitala ga: „Ko od vas ima oružje?“ Moj sin je rekao: „Mi nemamo oružje, mi smo civili. Došli smo ovamo da bismo potražili utočište.“ I onda su uzeli, odveli tog dečaka Halima i mog sina i odveli ga u drugu kuću sa ženama.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vaš sin je živ.

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da, živ je.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ja bih samo još da se pokaže ova fotografija, koja je napravljena po onome što je govorio gospodin Halilij (Halil). To je fotografija broj osam. Postoji u prilogu.

TUŽILAC ROMANO: Časni Sude, mislim da je to već uvršćeno, imamo ovde kopiju u boji.

SUDIJA MEJ: Stavite, molim vas, kopiju u boji.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: S tim u vezi u svom pismenom iskazu na strani tri, pasus šest engleske verzije, vi ste kazali ovako: „U tom trenutku sam pogledao prema gore uz guduru i primetio sam policajca kako čuča i puca u našem pravcu. Mislim da je on bio najodgovorniji za ubistva onih koji su bili meni najbliži. Fotografija broj osam pokazuje poziciju policajca koji je pucao u našem pravcu.“ Je li to mesto odakle je policajac pucao? On se nalazio potpuno u guduri. On nije bio sa strane, nego je bio na ovom mestu kako ste vi pokazali.

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne vidim to.

SUDIJA MEJ: Pogledajte fotografiju tu koja je pokraj vas, to ćete na njoj jasnije videti. Molim poslužitelja da stavi to ispred svedoka.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To je bio policajac koji je u stvari najodgovorniji, najviše pucao na vas sa tog mesta i on se nalazio potpuno u guduri?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ovde je policija pucala.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne, ali niste na fotografiji koja je napravljena, kako ste vi pokazivali na licu mesta, stajali na onom mestu na kome je bio policajac. Tako ste pokazali istražiteljima, a ne sa strane kako sad pokazujete.

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Oni su bili ovde i odavde sa ovog mesta su došli i odavde i od tamo. Ali tu je bila jedna crta.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas molim, gospodine, samo da pokažete da li je ova fotografija kako ste ranije videli već i koja je napravljena po vašim uputstvima, da je policajac koji je najviše pucao bio u guduri na mestu na koje ste vi stali sami kad ste to snimali, a ne sa strane?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, to je sve.

SUDIJA MEJ: Molim da se fotografija vrati. Ima li dodatnog ispitivanja, gospođice Romano?

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC ROMANO

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Samo dve teme, časni Sude. Dok je poslužitelj još tamo, želela bih da svedoku pokažem jednu drugu fotografiju. To je fotografija broj pet, dokazni predmet 156, tabulator osam, fotografija broj pet. Gospodine Avdiju, ovo je fotografija na kojoj vi pokazujete put između Sadikove kuće i brda Bebušit. Da li je to tačno?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: E, ovu fotografiju, da. Možete li, molim vas, ako to vidite, pokazati Sudu gde je bila kuća, ta štala i ta kuća?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ovde je ulaz, evo ovde.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: A da li se na drugoj fotografiji vidi kuća? Na fotografiji broj pet.

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ovo je kuća.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Ali gospodine, tu na fotografiji broj pet vi stojite.

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Gde je kuća na toj fotografiji, da li je ona nizbrdo u pozadini?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da, tu niže dole.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: I to je mesto na kojem su bili policajci?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: To se ovde ne može videti, ali to je tu dole niže, ispod.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Znači policajci su bili i na vrhu brda? Da li je to tačno?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da, gore na brdu.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Gore na brdu?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Gore na brdu, srpska policija bila je na brdu.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Oni su mogli lako pucati na vas dok ste vi išli iz Sadikove kuće do brda Bebušit?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da, mogli su da su to hteli.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Ali znali su da je gore na brdu taj stražar i da bi ih oni ubili. Dakle, da li ste vi i drugi mogli pobeći dok ste išli uz to brdo?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne, mi smo išli u jednoj koloni.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Hvala. Gospodine Avdiju, u dolini nakon pucnjave vi ste se tamo onesvestili i ostali ste tamo pet sati. Da li je to tačno?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: I onda kad se smračilo vi ste proverili da li ima još preživelih? Da ili ne?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Oni koji su bili iza mene, oni su preživeli. A drugi su bili u koloni i oni su pogubljeni.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: U to vreme ste videli tela?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: I govorite o sakaćenjima. Da li ste videli policiju da čupa srce Bajramija, ili ste nakon tog događaja videli ranu na telu kada ste proveravali tela?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Nisam video da mu policija čupa srce. Ali kada se policija povukla, i kada sam se ja popeo gore i video da nema krvi od metka, video sam da je srce iščupano nožem.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Da li ste videli nož?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne, nisam.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Dakle videli ste samo ranu, da li je to tačno?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Samo ranu sam video.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Gospodine Avdiju, da li vi imate nekakvo medicinsko iskustvo?

SVEDOK AVDIJU – ODGOVOR: Ne razumem pitanje.

TUŽILAC ROMANO – PITANJE: Da li ste nekada pohađali medicinsku školu?

SUDIJA MEJ: Mislim da ste išli dovoljno daleko sa ovom vrstom pitanja. Gospodine Avdiju, ovim se zaključuje vaše svedočenje. Hvala vam što ste došli pred Međunarodni sud da svedočite. Slobodni ste da idete.

SVEDOK AVDIJU: Hvala vama.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da napravimo pauzu. Predloženo je da sledeći svedok bude gospodin Abrahams.

TUŽILAC NAJS: Ja sam razumeo da Sud želi da razgovara o administrativnim pitanjima. Stojim vam na raspolaganju. Gospodin Abrahams je spreman da svedoči i što pre, to bolje.

SUDIJA MEJ: Postoje neke stvari u njegovom svedočenju o kojima bi bilo korisno razgovarati nakon pauze, kao i o prihvatljivosti tog svedočenja. Čini mi se da ima dosta istorije koju sumnjam da ćemo prihvatiti, ali o tome možemo da prodiskutujemo kasnije.

TUŽILAC NAJS: Što se tiče redigovane izjave, svi oni čija su imena uklonjena već su kontaktirani ili su izuzeti od strane Hjuman rajts voča (Human Rights Watch) i samim tim kompletna i neredigovana izjava je dostupna i mislim da može biti predata.

SUDIJA MEJ: Razgovaraćemo o tome. Možda je razumnije da prodiskutujemo o njegovoj izjavi kada se vratimo sa pauze. Možda ni administrativne stvari nisu završene jer smo tek dobili vaš obelodanjeni dokument i treba da ga analiziramo u vezi sa pojavljivanjem svedoka. Treba takođe da razmotrimo i da li ćemo da otpustimo svedoke čije svedočenje nije zatraženo tim putem. To je jedna od stvari koju ćemo morati da razmotrimo. Nismo u mogućnosti da o tome donesemo odluku dok ga u potpunosti ne analiziramo. Možda će to i skratiti stvar, ali možda će biti zgodno da se pozabavimo administrativnim problemima i, ako ostane vremena, da počnemo sa gospodinom Abrahamsom, ako ga dopustimo kao svedoka. Postoji primedba od strane optuženog zašto se on uopšte poziva. Sada idemo na pauzu od pola sata.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, da se pozabavimo jednim pitanjem o kome smo upravo dobili obaveštenje. Optuženi mora ponovo da ide kod zubara iduće nedelje, u sredu i to ranije ujutru, tako da ćemo raditi od pola deset, osim ako on ne stigne da dođe do tog vremena. Treba da naglasim da bi on možda mogao da ide kod zubara popodne, ali to nije moguće zbog toga što zubar ne radi popodne. To je što se tiče rasporeda. Sada bi bilo najrazumnije da raspravimo ono što možemo u vezi s vašim zahtevom. Možda bi bilo najbolje da pogledamo koje imamo planirane svedoke iduće nedelje.

TUŽILAC NAJS: Imamo jednu ažuriranu listu svedoka koja je već podeljena. Iz razloga koji su vam poznati, svedok K12 mora da počne u ponedeljak, tako da, ako bi gospodin Abrahams počeo danas i završio danas ili u ponedeljak, to bi bilo u redu. Ali postoji mogućnost da on može da počne, pa da završi u neko drugo vreme. Nadam se da oba ova svedoka možemo završiti do ponedeljka. Onda za utorak, spisak koji vi imate je malo drugačijeg formata nego moj. Onda imamo po mom proračunu, na redu su svedoci Mehmeti (Mehmeti), Bećiri (Beqiri) i Šabani (Shabani), i sva trojica mogu biti završena u utorak. K7 koji će, kada dođe, izgleda svedočiti bez zaštitnih mera, i to će biti u sredu. Znam da se Pretresno veće interesovalo za verifikatore, i ovo je verifikator, svedok Hendri (Hendrie). Postoji još jedna osoba koja je imala sličan, ali ne baš identičan položaj. To govorim pošto je sudija Robinson pominjao verifikatore, znači da će ih biti dvojica. Dakle, Hendri bi mogao da svedoči u sredu i da završi u četvrtak. Što se tiče statusa po pravilu 92bis svedoka Žunići (Zhuniqi), on će moći da se pojavi u četvrtak. Posle njega je Jemini (Jemini) koji će možda nastaviti do petka, a onda će biti Popaj (Popaj) i Ramadani (Ramadani). Možda bismo mogli da povučemo Elšanija (Elshani) da bismo uštedeli vreme, i to nas dovodi do 10. juna ukoliko su moji proračuni tačni, što je ponedeljak. U ovom procesu ćemo preći sa Račka na Belu Crkvu (Bellacerke), ali će nam ostati neki svedoci za Račak. Gospodin Voker ne može u ovom periodu da se pojavi, on se nalazi na drugom kraju sveta, ali se nadamo da će moći da dođe 11. ili 12. juna ili tu negde. Ima još jedan čovek u vezi s kim sam pomenuo jedan indirektan zahtev za odluku po pravilu 70 i moći ću da planiram njegov dolazak kada saznam ishod tog zahteva. Onda postoji mogućnost da dođe čovek po imenu Dokins (Dawkins), koga je pominjao general Mezonev (Maisonneuve). Dakle, ova tri svedoka će trajati više od dva dana ukoliko unakrsno ispitivanje Vokera bude duže trajalo, što nas dovodi do kraja sledeće nedelje. Onda prelazimo na onu tamo nedelju. Da li želite da nastavim, jer mi imamo stvari na rasporedu do jula?

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

TUŽILAC NAJS: Vidite da 10. juna imamo svedoka K6, Voker bi mogao da se pojavi 11. i 12, a nadamo se da će Nauman (Naumann) biti ovde 13. i 14. Time prelazimo na onu tamo nedelju. Tu je Vlasi (Vllasi) koji je obelodanjen i to je svedok koji će verovatno trajati, svedočiti više od jednog dana, tako da će stići do 17. i 18. Zatim imamo jednog svedoka koji je dete, koji neće dugo da svedoči, to će biti 19. Onda imamo svedoka Hodžu (Hoxha) i Hadživadijua (Haxhiavdiu) koji će verovatno da počne 19. i preći na 20. To je tema Đakovica (Gjakove). 21. prelazimo na Suvu Reku sa svedokom po imenu Beriša (Berisha) i tog istog dana verovatno je da ćemo moći da pozovemo svedoke Đogaja (Gjogaj) i takođe Berišu. Pošto smo neke svedoke zbog vremena uspeali da eliminišemo, dolazimo na svedoka C-40, koji je takođe poznat kao K-35. To je jedan svedok i on će verovatno tražiti veoma ozbiljne zaštitne mere, ali ako uopšte bude svedočio, to će trajati poduže, tako da bi bilo potrebno da se ove stvari reše unapred, što skorije, tako da bi bilo gubljenje vremena da se odluka donese prekasno kada imamo samo tri dana planirana za njega. Tako da moramo odlučiti o tom rasporedu već sledeće nedelje ili najkasnije one tamo nedelje. Naravno, verovatno ćemo čuti prigovor od druge strane za ove zaštitne mere koje se traže za njega.

SUDIJA MEJ: On ima broj C i broj K, što znači da pokriva široke teme po tom pitanju.

TUŽILAC NAJS: Tako je, a Veće ima stav da ja imam mogućnost da neke svedoke pozovem samo jednom, tako da će neki svedoci iz Kosova pokriti delove tema o Hrvatskoj i Bosni. Takođe je moguće da će neki svedoci za Hrvatsku i Bosnu moći da svedoče i o Kosovu. Da se vratim na svedoke sa 40. Moguće je da će još jedan svedok tražiti da svedoči preko video linka u istoj lokaciji kao C-40, što nije još uvek rešeno. Onda bi bilo razumno da njih dvojica svedoče zajedno zbog toga što je za Sekretarijat i za druge službe koje su u to uključene veoma komplikovano da organizuju taj video link. Pojavljuje se mogućnost da u ta tri dana možemo da saslušamo još jednog svedoka koji može da svedoči preko video linka. Onda stižemo do C-39.

SUDIJA MEJ: Niste tražili ništa za ove svedoke do sada.

TUŽILAC NAJS: Ne, mi smo tek nedavno utvrdili da su ovi svedoci uopšte raspoloživi i tek nedavno je sve to postalo jasno. Znači imamo tri dana za ovog svedoka C-39. Da ovde napravim jednu malu digresiju. Ima jedan generalni problem sa svedocima po pravilu 92bis u vezi s njihovim unakrsnim ispitivanjem. Trebalo bi da ti svedoci u izvesnom broju budu spremni ovde da bi bili na raspolaganju za Sud kada se pojavi neko vreme da se oni saslušaju. To je veoma skupo, meni su dali neke brojke o rashodima, i to je veoma naporno za budžet. Jedna od mogućnosti koja mi je pomenuta i koja može da odgovara u ovom slučaju je da rezervišemo, instaliramo sve što je potrebno za video link u Prištini i saslušamo sve te svedoke ukoliko je to moguće. To bi bilo dobro za budžet, ali za nas je to dosta loše zbog toga što nemamo neku rezervu ljudi koji mogu da uskoče kada potrošimo svedoke za određenu nedelju. Mi pokušavamo to da izbegnemo, ali taj rizik uvek postoji. Znači C-39 će biti saslušan 2. jula, onda imamo Petriča (Petritsch) i Sandru Mičel (Sandra Mitchell). Mislim da njima treba po dva dana. Onda ćemo moći da ubacimo dva svedoka po pravilu 92bis ili možemo malo da ih zgusnemo. Onda dolazimo do Volebeka (Volebaek) koji takođe zahteva dva dana. Zatim stižemo do svedoka K-34 koji će tražiti zaštitne mere i kome treba dosta vremena i moramo da rešimo njegov zahtev za zaštitne mere čim se on izjasni o njima ili čim se izjasne oni koji ga predstavljaju.

SUDIJA KVON: Da li u Prištini (Prishtina) već postoji video link, to jest tehnika za video link?

TUŽILAC NAJS: Ne, ali koliko sam ja shvatio, to je takva tehnologija da se može instalirati. Možda je trebalo da to ranije proverim.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Nisam se upuštao u tehnička pitanja, možda je trebalo to da uradim. Pokušaćemo da to utvrdimo odmah. K-33

je privremeni pseudonim. Nadam se da će taj svedok koji je veoma važan svedok biti raspoloživ u ovo vreme. Verujemo da ovaj privremeni pseudonim može da ostane kako jeste ukoliko on tada bude mogao da svedoči. On će govoriti o mnogo čemu osim Kosova. Možda će njegov pseudonim biti ukinut tada, možda ćemo ga pozvati kasnije, ali tada će on izaći iz kruga tema vezanih za Kosovo.

SUDIJA MEJ: Ja sada govorim u svoje ime, mislim da, ukoliko neki svedoci izlaze iz okvira Kosova, odnosno vremena za Kosovo, a govore i o tome između ostalog, to bi onda bio razuman pristup. Bitno je da prođemo one svedoke koji se uglavnom odnose na Kosovo u vremenu koje je za to određeno.

TUŽILAC NAJS: Videćete da to nije moguće po ovom rasporedu.

SUDIJA MEJ: Vama je poznat naš nalog i moram ponovo da vam naglasim koliko je važno da ovaj postupak bude završen na vreme i da celo suđenje bude završeno na vreme. Jeste čuli šta je reklo Pretresno veće juče? Mi smo objasnili da se ne radi samo o ovom suđenju, ima i drugih ljudi koji čekaju suđenje i radi se o kredibilitetu ove ustanove koja je u pitanju. Vidimo da se i dalje proizvode veliki brojevi novih svedoka. Ja moram da se zapitam koliko ih je zaista potrebno, koliko ih je zaista neophodno. Na primer, nije nam više potrebno da slušamo političke svedoke. Vidim da nameravate da pozovete veštake. Pitam se koliko je njihov potrebno. Vidim da ćemo slušati i svedočenje o istorijatu, mada je Veće već vrlo jasno reklo šta misli o svedočenju o istorijatu, ali i gospodin Abrahams između ostalih treba da govori o istorijatu, mada on ne može o tome mnogo da zna. On nije istoričar, koliko ja znam. A onda treba da se pozove još jedan svedok. Mišljenje Pretresnog veća je sledeće: iznošenje dokaza o Kosovu treba da bude završeno do 26. jula i vaša je stvar kako ćete organizovati izvođenje dokaza tokom tog perioda. Možda ćete zaključiti da je poslednji svedok koji je zapravo jedan od preživelih iz Račka opisao ono što se desilo i to je možda značajnije kao svedočenje nego veliki broj

verifikatora. Naravno, na vama je da to razmotrite. Ali Pretresno veće želi da jasno stavi do znanja da će sve strane biti vremenski ograničene. Mi ne možemo dozvoliti da ovo suđenje traje beskrajno. Pošto već govorimo o ovome, mogu još da vam kažem da su nas podsetili da ograničimo vreme koje je dato optuženom za unakrsno ispitivanje o bazi zločina, za svedoke po pravilu 92bis, na 45 minuta, ukoliko se ne prezentuju vrlo jaki razlozi zbog čega bi to trebalo da bude duže.

TUŽILAC NAJS: Tužilaštvo je, naravno, uzelo u obzir sve vaše naloge i sva pravila. Ovo je veoma obiman predmet i naša je dužnost da izvedemo svoje dokaze na adekvatan način. Naša procena je izneta ovde u spisku svedoka koji smo vam dali i shvatamo potrebu da javnost shvati i prihvati šta se dešava ovde, šta se ovde radi. Mi želimo da vas podsetimo da smo za izvođenje dokaza do sada potrošili 67 sati, što je 13 sudskih dana ili 14 dana u normalnom sudu i to po našem mišljenju uopšte nije preterano. A vreme predviđeno za ove svedoke koje smo stavili u plan je 92 sata ili malo više, a amikusi imaju deset sati.

SUDIJA KVON: Da li to uključuje i vreme za unakrsno ispitivanje za svedoke po pravilu 92bis?

TUŽILAC NAJS: To sam posebno proračunao i to jeste uključeno. To su cifre koje se odnose na svedoke o bazi zločina po pravilu 92bis. Pet sati i 55 minuta, 26 sati i 14 minuta za optuženog, 18 minuta za amikuse. Zahvaljujem se tehničkoj službi koja mi saopštava da je videolink instalacija u Prištini moguća, ali je potrebno da im javimo deset dana unapred da bi oni povezali opremu. Dajte mi još samo trenutak, molim.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

TUŽILAC NAJS: Kao što sam rekao, naša je dužnost da izvedemo dokaze u ovom predmetu, i ja ću posebno da se bavim pitanjima veštaka, to ću posebno da objasnim, ali moram reći da Tužilaštvo

ne samo da je od početka preduzimalo sve mere da skrati izvođenje dokaza nego moram reći, sa dužnim poštovanjem, da iako ne postoji savršenstvo u izvođenju dokaza, sve što smo izveli je neophodno za naše vreme dokazivanja u ovom predmetu. Mi ne možemo dokazati ono što treba da dokažemo ako ne dokažemo zločine, i zbog toga moramo pozvati svedoke i izvesti dokaze. Optuženi ih ne prihvata i ne priznaje, zbog toga mi to moramo dokazati. Sud će se setiti da sam ja već ranije govorio o jednom završnom dokumentu koji sam sastavio. Nije registrovano ali će nam možda pomoći, tu ima mnogo rukom upisanih primedbi, to je nacrt, ali ja sam već najavio da ću s vremena na vreme davati jednu analizu prema potvrđenoj optužnici i to je analiza dokaza koji se odnose na određene teme, vrlo pristupačno sastavljene, i videćete da je to jedan korektan radni dokument. Ako pogledate, na primer, stranu dva, i dalje strane, tu imamo opšte navode koji su već obrađeni u značajnoj meri, deportacija i nasilno premeštanje na strani 11, i u kojoj meri je to obrađeno, kao i lokacije preseeljavanja. Dakle, da pogledamo konkretni pasus na strani 53, gde smo saželi dokaze koji se odnose na to. Uz dužno poštovanje, tvrdim da Sud neće tvrditi da smo preterali sa dokazivanjem. Zatim imamo lokacije ubistava u pasusu 84. Videćete da to ima dosta praznina u 84, 85, 86, jednostavno nismo stigli da dođemo do tog materijala i nismo imali vremena. Broj 90 su seksualni zločini, i 94. Nadam se da će nam ovaj dokument pomoći i da će ubediti Pretresno veće da uopšte nema govora da smo o tome izneli previše dokaza, inače bi nas sigurno na to upozorili. Navodi u ovoj potvrđenoj optužnici nisu bili selektivni, ali su bili dosta restriktivni u broju navedenih lokacija, ubistava, tako da se ne radi o tome da smo mi pokušali da dokažemo ceo istorijat. Sada moramo da se pozabavimo konkretnim problemima sa kojima se suočava Tužilaštvo. Treba da dokažemo zločine na najkoncizniji mogući način. Mi smo pokušali da ponudimo neke izjave u sažetom obliku, što je odbijeno. Hteli smo da se pozovu svedoci po pravilu 92bis, i to je tek delimično prihvaćeno, i počeli smo da zovemo po jednog svedoka za svaku lokaciju. Mi ne možemo ništa više da učinimo da na odgovoran i ekonomičan način izvedemo svoje dokaze, a to

su važni dokazi. I to me dovodi do još jedne teme. Mi koji imamo iskustva u pripremi ovakvih predmeta, u predmetima kao što je ovaj, a ovo je verovatno najobimniji predmet ove vrste od Drugog svetskog rata, znamo da to ostali ne znaju. Ovakve predmete će biti lako dokazati kada jedan iz kruga zajednički optuženih bude spreman da dâ tačna i prihvatljiva svedočenja o svemu što se dogodilo. Možda se to sve može dokazati uz pomoć jednog jedinog svedoka. Međutim, stvaran život nije takav. Što su svedoci bliži optuženom, to im je teže prići, teže ih je koristiti, i kada pokušamo da koristimo takve svedoke, suočavamo sa teškoćama ovog konkretnog suparničkog sistema koji se bazira na premisi da svedok mora biti *in toto*. To su problemi sa kojima se mi suočavamo. U nekom drugom pravnom sistemu, svedoci koji su toliko bliski nekom optuženom bi bili nasilno dovučeni pred istražnog sudiju i bili bi ispitani o svemu. To će možda biti nešto što ćemo tražiti od vas da razmotrite kao moguće rešenje. Ali tako se ne radi, potencijalni svedoci shvataju, bilo da su suoptuženi ili su jednostavno prebliski optuženom, da oni mogu reći neke stvari koje su prihvatljive i neke koje nisu prihvatljive i mogu se osloboditi...

SUDIJA MEJ: Dopustite da vas prekinem na trenutak. Mislim da je 10. april bio datum, da je tada dat nalog ovog suda na koji ste vi izjavili žalbu, i žalba nije bila uspešna. Prema tome, sada morate raditi u tim uslovima. Ono što mi želimo videti da Tužilaštvo uradi jeste da se vidi da bar na neki način priznate da radite u skladu sa tim nalogima. Ja sad vidim ovu vašu listu svedoka koja, usput rečeno, nije numerisana, a bilo bi od pomoći kad bi se ubuduće numerisale. Ova lista ima nekih 80 ili 90 imena. Do sada smo pozvali 64 svedoka, ili 67, i kad vidim ovako dugačak spisak svedoka, moram priznati da me to navodi na zaključak da niste učinili nikakav pokušaj da ispoštujete naš nalog. Tužilaštvo jednostavno nastavlja da radi na isti način.

TUŽILAC NAJS: Dozvolite mi, molim vas, mislim da sam se uvek ljubazno, pristojno i pravično odnosio, mislim da se to zna, i da sam Veće poštedeo nekih jakih emocija koje postoje u srcima

advokata i istražitelja u ovom predmetu. Međutim, ne mogu sebi uskratiti izvršavanje moje dužnosti, a to je da čvrsto i jasno odgovorim na stvari koje jednostavno nisu tačne. Sugestija da mi nismo radili u skladu sa tim nalogima u potpunosti je netačna. I moram priznati da sam ja sa tim skoro uvređen.

SUDIJA MEJ: Nemojte biti uvređeni, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, dozvolite mi da odmah kažem, mi smo radili izuzetno naporno da bismo poštovali rokove koje ceo tim Tužilaštva smatra potpuno neefikasnim za rad. Ukoliko mi uspeemo da ovaj predmet sateramo u vreme koje nam je dopušteno, a moram reći da nikada nismo dobili nikakvo posebno objašnjenje zašto bi 90 dana, ili neki datum u julu trebalo biti granica i krajnji rok, mi bismo to učinili, da je to moguće. Mi sada činimo sve što možemo da ispunimo zahteve ovoga veća. Treba imati na umu da je na nama odgovornost da se dokažu navodi u ovom predmetu. Treba imati na umu da mi nećemo tvrditi da su naši navodi dokazani ukoliko materijal koji vam iznesemo za to ne bude adekvatan. Da se vratim na brojke na trenutak. U našem zahtevu, evo samo trenutak da pronađem tačan datum, u našem zahtevu od 2. maja u paragrafu broj dva, iznosimo, i to sasvim jasno, značaj ovih brojeva, značaj načina na koji se razvija ovo suđenje gledano kroz brojeve. Evo, ja ću to sada ponoviti. Na samom početku tražili smo između 90 i 110 svedoka koji će da svedoče ovde uživo, takozvanih živih svedoka, i 123 svedoka koji bi prošli kroz pravilo 92bis. Znači ukupan broj svedoka bio bi između 213 i 233. Veće je dozvolilo 90 živih svedoka, uz mogućnost da ih se pozove više ukoliko se za to prezentuju valjani razlozi. Mi smo jasno dali doznajna, ponoviću vam sada te brojke, da ukoliko prebrojimo svedoke po pravilu 92bis, koji sada dolaze ovamo na unakrsno ispitivanje i na taj način postaju neka vrsta živih svedoka, mislim, ne mogu da pronađem ovu brojku, ali dakle, mislim da smo time povećali broj na nekih 140. Aha, znam gde je to, ili bar mislim da znam. Da, evo na šestoj strani, dakle kad smo tražili izmenu naloga, naveli smo 95 svedoka, što uz 44 već pozvanih daje otprilike 139 svedoka.

Mi smo u svakom trenutku smanjivali broj svedoka koje smatramo nepotrebno dupliranim i kao što ste i danas videli, mi nastavljamo da radimo na taj način. Ako mi dozvolite da vas i vaše kolege na trenutak vratim na spisak svedoka koji smo gledali kad sam došao do svedoka K-33, to je bilo znači 17. na 19. juli, valja pogledati šta je ostalo. Usput rečeno, istorija, politika, možda bi o tome ipak nešto trebalo reći. Istorija je već pokrivena, s tim se u potpunosti slažem, i mi nemamo nameru da pozivamo na primer gospodina Abrahamsa da govori o tome. To se, istina, nalazi u njegovoj izjavi, pismenoj izjavi, ali mi to nećemo sa njim prelaziti, to uostalom imate u njegovom sažetku. Kad je reč o veštaku istoričaru, mislim da je on ipak potreban.

SUDIJA MEJ: Mi imamo na umu jednoga za svaku stranu.

TUŽILAC NAJS: U ovom trenutku, kao što vidite, naveli smo moguću dvojicu svedoka, doktorku Bading (Budding) i doktora Roberta Doniu (Robert Donia), vi to jednostavno znate, jer niko od njih ne može pokriti ceo vremenski period. Donia pokriva zadnji deo vremenskog perioda. Međutim, mi imamo na umu činjenicu da ovaj predmet proizilazi iz jednog istorijskog konteksta, i da bi Veće moglo napisati presudu koja se uklapa u istorijski kontekst, mora imati neke stvari na raspolaganju iz tog konteksta. Isto tako, imamo na umu ono što je gospodin Tapušević rekao, na samom početku, da on želi da podnese jedan dokument u kojem želi govoriti o nekim istorijskim pitanjima. Ali sve ovo je zapravo jedna vrsta digresije. Ako sada pogledamo gde se nalazimo, kakva je situacija 18. i 19. jula, ako vas mogu pozvati da pogledate desnu kolonu, da, evo ga, dakle, kada bismo se morali zaustaviti sada i zadnje sedmice pozvati naše najbolje preostale svedoke, jednostavno ne bismo uspeli dokazati ništa što se odnosi na lokalitete ubijanja navedene u desnoj koloni, Đakovica, na sledećoj strani Izbica (Izbice), Meja (Meje), a to su grozni lokaliteti, gde su se dogodile grozne stvari, Vučitrn (Vushtrri) i tako dalje. Prema tome, u svetlu načina na koji je konstruisana ova optužnica, mi smatramo da bi bilo potpuno neprikladno kad mi ne bismo nastojali dokazati navo-

de u vezi sa tim lokalitetima ubijanja. Ako pogledate dalje ovu stranicu, ako prođemo kroz ostale delove optužnice da vidimo šta je još preostalo na našem spisku koji nastojimo što je moguće više da učinimo ekonomičnim, onda dolazimo do veštaka. Na primer, vojni veštaci, videćete da smo njih naveli dvojicu; zatim finansijski ekspert za koga se nadamo da će moći da, bilo u isto vreme, bilo kasnije pokrije finansijska pitanja koja se odnose na sve tri optužnice. Zatim imamo, kao što vidite, neke konkretne insajdere i onda pod zaglavljem navedeni u provizornom redosledu slede ekspert za demografiju, nama se čini da je to veštak kojeg bi Veće želelo čuti, zatim ustavni veštak, znamo takođe iz onoga što je rekao sudija Robinson da je to svedok kojeg ćete trebati čuti. I usput rečeno, veoma je interesantno to da smo mi tokom poslednjih nekoliko meseci ustanovili da su svedoci veoma nevoljni da dođu ovamo na Sud i da budu izloženi iskustvu kojem su svedoci ovde izloženi, i to ne samo zbog toga što misle da možda ima razloga da se sumnja u njihovo svedočenje nego zato jer ima i drugih razloga. Mi smo uz poprilično poteškoća locirali one svedoke koji vam mogu pomoći, oni su ovde da vam pomognu, oni su ovde i da dokažu naše navode i da pomognu Veću, da Veće stave u situaciju koja može doneti dovoljno obrazloženu osnovu. Zatim, veštak za MUP, ja ne znam da li će on moći da govori o sva tri segmenta ovog suđenja ili ne. A zatim, dozvolite mi da kažem još nešto. Vi ste sigurno već stekli neki utisak o količini materijala za koji je Tužilaštvo reklo da je obiman materijal. Ja sam već ranije objasnio šta ćemo mi napraviti, da ćemo uzeti svakog insajdera što je moguće ranije, da nećemo pokušavati da izvodimo dokaze nekim razumnim redosledom nego ćemo pokušati da ih izvedemo što je moguće ranije i što je moguće više. I onda sam, dakle, rekao da će ostati neki rezidijum svedoka i da ćemo onda morati da donesemo odluku da li ih ima dovoljno, da li ćemo morati da tražimo još ili da ću moći da radim sa onim što je ostalo. Pogledajte, molim vas, odmah sam kraj ovog spiska. Želim da vam kažem nešto što će biti prilično ugodno kad je reč o vremenskim ograničenjima, ali to takođe izaziva zabrinutost. Sada postoji izvestan broj svedoka koji su navedeni pod slovom R, to su svedoci prema

pravilu 70, i to su nedvosmisleno svedoci koje biste vi želeli da čujete. Ali ja vam sada moram reći da postoje problemi u vezi sa njihovim dolaskom ovamo. Ja ću objasniti kakvi su to problemi u onoj meri u kojoj to mogu učiniti na javnoj sednici. Za svedoke po pravilu 70, potrebna su dva takozvana pristanka. Prvo, pristanak da se da informacija za svrhu navođenja svedoka i drugo, sporazum, to jest pristanak sklopljen između Tužilaštva i organa, odnosno vlasti koji omogućuje tom svedoku da taj svedok može da dođe i svedoči. U stvari, to nisu sporazumi jer onaj koji dopušta svedoku da dođe jednostavno određuje svoje uslove. U ovom trenutku postoje svedoci po pravilu 70 za koje ja jednostavno nisam u stanju da postavim zahtev za zaštitne mere koji od mene traži organizacija iz koje dolaze ti svedoci. Prema tome, ja u ovom trenutku takve zahteve uopšte neću podneti. Međutim, ja moram da kažem da su to ne samo svedoci koji bi verovatno mogli biti veoma interesantni ovom veću, nego ako ti svedoci postanu dostupni na bilo koji način, tim će svedocima verovatno trebati barem nedelju dana, a vrlo verovatno i dve nedelje. Pa prema tome, ja u ovom trenutku nisam spreman da stavim svoje ime ispod zahteva za zaštitne mere koje se od nas ovde traže. Dakle, njih smo sad u ovom trenutku u potpunosti ispustili, a tu se radi o barem još dve dodatne nedelje poželjnog svedočenja. Prema tome, vidite u kakvoj smo se situaciji našli. Još jedna stvar izvan konteksta, radi se o insajderima. Ja sam već govorio o insajderima, odnosno ljudima bliskim optuženom. Već sam nešto rekao o tome kako je čudno to da negde radimo u sistemu u kojem su neki svedoci jednostavno mogu izuzeti od svedočenja ukoliko ne budu podvrgnuti unakrsnom ispitivanju optuženog. Mi uvek nastojimo da sebe stavimo u vaše cipele i zato se nama čini da mora da postoji značajan popis imena ljudi koje bi Veće želelo da sasluša. Svi znamo da je na početku jedno od zaduženja stavljeno na teret amikusima bilo da vas savetuje koje biste vi svedoke možda želeli da pozovete u okviru vaših ovlašćenja. Zarad rešenja ovog predmeta, i to sva tri segmenta ovog predmeta, možda će postati prikladno da u jednom trenutku Veće identifikuje svedoke koje bi želelo da čuje, ja pretpostavljam da će vaša lista biti prilično slična našoj, i da onda razmisli

da u predmetima ovako kompleksnim te svedoke Veće pozove samo. I onda bi sve strane imale priliku da u potpunosti ispitaju te svedoke i na način koji je malo teško postići, jer ćemo samo na taj način moći da osiguramo da vi imate sve te iskaze. Mi te iskaze imamo, mi smo te ljude videli, mi znamo šta oni govore. Ali tek onda ćete vi imati iskaze koji vam mogu dati najbolji i najbrži put do pravilnih zaključaka i presude u ovom predmetu. U međuvremenu, mi radimo šta možemo sa insajderima koji su bliski ovom optuženom. To je interesantno, ovo je jedan predmet u kojem svi drugi znaju bolje od nas koji to radimo šta da radimo i stalno nam govore „ne morate pozvati onoga, morate pozvati onoga“. Prvi svedok koji je došao, šta god da su ljudi rekli o njemu, jedan od malobrojnih ljudi koji je imao hrabrosti da dođe pred ovaj sud i da svedoči. Polako, veoma polako, svedoci postaju hrabriji i postoji mogućnost da ćemo imati bolje, kvalitetnije svedoke koji će otkriti istinu o onome šta se dogodilo. Ali to se neće dogoditi preko noći i nikad u ovom slučaju nećemo biti u mogućnosti da pozovemo jednog svedoka koji bi dokazao sve navode protiv ovog optuženog. Prema tome, sadašnja situacija je ovakva, prema našim predviđanjima, u ovom trenutku, i imajući na umu da moramo dokazati zločine i da smo gde god je to bilo moguće ubacivali svedoke drugačije vrste koji možda imaju veću vrednost. Vidite da ćemo mi negde sredinom jula, ukoliko neki svedoci ne budu otkazani ili ako ne budu mogli doći, videćete da ćemo sredinom jula biti u situaciji da nam još uvek nedostaju dokazi o nekoliko lokaliteta ubijanja, da onda nećemo biti u mogućnosti da pozovemo veštake. Mi nećemo imati vreme čak ni kada bismo to hteli ili mogli da pozivamo svedoke po pravilu 70.

SUDIJA ROBINSON: Koji će vam lokaliteti ubijanja onda nedostajati, koliko njih?

TUŽILAC NAJS: Mislim da se radi o otprilike šest, mislim da se radi o šest lokaliteta.

SUDIJA ROBINSON: Od ukupnog broja, koliki je ukupni broj?

TUŽILAC NAJS: Mislim da je 13, dakle radi se o polovini ukupnog broja.

SUDIJA MEJ: Kada bi stvari bile idealne, kada biste imali onoliko vremena koliko tražite, prema vašoj proceni, koliko bi onda trajao ovaj segment suđenja? Šta mislite, kada biste završili kada biste imali dovoljno vremena na raspolaganju?

TUŽILAC NAJS: Prema našim proračunima, a naravno radi se samo o proceni jer mnoge stvari nisu pod našom kontrolom, dakle, naša procena je da kada bismo izneli dokaze za navode o svim lokalitetima, uz pretpostavku da će veštaci biti prihvaćeni na uobičajen kratak način, po 94bis, dakle da se usvoji njihova izjava i onda se unakrsno ispituju, trebalo bi nam još dva meseca da završimo izvođenje naših dokaza.

SUDIJA MEJ: Znači govorite negde o septembru, kraju oktobra?

TUŽILAC NAJS: Unutar tog vremena nekoliko svedoka pokrilo bi i neke stvari koje se tiču Hrvatske i Bosne.

SUDIJA MEJ: Onda bismo verovatno trebali provesti neko vreme da proučimo značajnu količinu materijala koju ste obelodanili u vezi sa Hrvatskom i Bosnom. Šta mislite u ovom trenutku koliko će vam onda vremena trebati za Hrvatsku i Bosnu? Ja znam da vi verovatno nemate detaljne kalkulacije, ali dajte nam bar orijentaciono.

TUŽILAC NAJS: Dopustite mi pre nego što vam dam detaljne kalkulacije da vam objasnim kakva je situacija. Tokom poslednjih nekoliko nedelja naši timovi za Bosnu i Hrvatsku intenzivno rade na velikoj količini materijala, rade na prepretnom podnesku koji će biti ja mislim uručen danas posle podne. Isto tako radimo na tome da se smanji broj lokaliteta za koje ćemo izvoditi dokaze za Bosnu. Takođe, mi želimo da osiguramo konzistenciju između ovog suđenja i tima koji radi na slučaju *Krajišnik-Plavšić*, i to sve

je dovelo do značajnog smanjenja broja lokaliteta. Mislim da smo sada negde na brojci od samo deset opština za koje ćemo pokušati da izvedemo dokaze. Gospođa Grejam (Graham) kaže mi da je brojka 14. Dakle, ta je brojka smanjena. Opis svedoka je, na primer, prepolovljen. U Bosni smo napravili velike, velike uštede, a to je verovatno najveći od segmenata u ovom suđenju. Tako da, iskreno rečeno, vaš odgovor na pitanje o tome koliko će to vremena trajati zapravo leži u rukama optuženog, hoće li on zauzeti isti stav prema dokazima o počinjenim zločinima koje je zauzeo ovde na Kosovu. Kada je reč o Bosni i Hrvatskoj, pogotovo kada je reč o Bosni, postoji mogućnost za preuzimanje iskaza sa drugih suđenja gde je izvršeno unakrsno ispitivanje.

SUDIJA ROBINSON: Ako pretpostavimo da optuženi zauzme isti stav, mene zanima kolika je vaša procena.

TUŽILAC NAJS: Bojim se da bih tu procenu odložio za ponedeljak. Ja znam da već imate, znam da ste u stisci, i neutralno koristim tu reč, ali...

SUDIJA ROBINSON: Mene to interesuje, gospodine Najs, jer je moje privatno mišljenje da suđenje koje traje duže od nekog vremena ne može biti pravično. Veoma je teško da suđenje koje traje tri godine bude pravično.

TUŽILAC NAJS: Ja naravno nisam protiv načela vaše opservacije, iako neću ništa reći o ovoj konkretnoj brojci koju ste spomenuli. Iako to u trenutku nije od pomoći, mi svi znamo za druge predmete u drugim jurisdikcijama koji su trajali jako dugo vremena. Ja bih radije sa mojim kolegama danas posle podne, ukoliko bude vremena između tadašnjeg trenutka i završenih korekcija u predstojećem podnesku, ja bih želeo da se ovako posavetujem sa njima i da vam onda u ponedeljak kažem koliko će svedoka biti potrebno za navode koji se ne odnose na bazu zločina za ova druga dva segmenta suđenja. Svaka procena koju vam ja dam će možda biti menjana, možda prema gore, možda prema dole, ukoliko dobijemo iskaze

toliko vredne koji bi nam omogućili da smanjimo količinu drugih dokaza. Ali umesto da vam sada dam neku brojku koja nije tačna, ja bih radije to odložio za kasnije, ukoliko je to vama prihvatljivo.

SUDIJA MEJ: Naravno, ne smemo previše vremena provesti na tim administrativnim pitanjima, moramo takođe saslušati i svedoke, a danas nam je vreme već skoro sasvim isteklo. Ono što je važno jeste sveukupni vremenski raspored. Važnost 26. jula je u tome da će nam taj datum omogućiti da prođe nešto vremena, i nama i optuženom i amikusima, da se pripremimo za sledeći deo suđenja, i ukoliko propustimo taj datum, to znači da se onda ceo raspored suđenja pomera za kasnije, što znači da ćemo sa Hrvatskom i Bosnom početi možda tek 2003. godine, a to sigurno nije zadovoljavajuće. U svakom slučaju, mislim da moramo razmisliti o tim pitanjima i to ćemo svakako učiniti. Sada samo par stvari o ponedeljku. Što se tiče gospodin Abrahamsa, da li vi sada želite da se on pozove uživo?

TUŽILAC NAJS: Dozvolite mi da to objasnim u nekoliko sekundi. On je potpadao pod pravilo 92bis i sve su stvari urađene u vezi sa tim koje su trebale biti urađene, ali ja mislim samo sa njegovom redigovanom izjavom prvom i neredigovanom drugom. Jednom kada je postalo jasno da se njegova neredigovana izjava može uvrstiti u spis, onda smo čini mi se jutros, samo da vidim, jutros smo već obavili pripreme uz saradnju Sekretarijata pa je sada njegova neredigovana izjava diktirana i moguće je da on u ponedeljak ili utorak dođe ovamo kao svedok po pravilu 92bis. Mi bismo želeli da se to dogodi samo uz jednu doradu. Jedna od značajnih stvari u vezi s njegovim svedočenjem je to da je Hjumen rajts voč pripremio nekoliko izveštaja koji su kritički prema svim stranama u ovom sukobu i da je te izveštaje uručio jugoslovenskoj vladi, a čini mi se poslao i na elektronsku adresu optuženog. Prema tome, činjenica da su ti izveštaji uručeni važna je zbog informacija koje su na taj način dobili optuženi, vlada i ambasada. To nije onoliko detaljno obrađeno u izjavi koliko bi moglo biti, i taj bi deo njegovog iskaza

mogli verovatno brzo dobiti. Iz razloga ekonomičnosti, mi bismo naravno želeli da on bude 92bis, uz malu ogradu. On je ovde na raspolaganju, imamo njegov sažetak i ja ću naravno što je moguće brže sa njime proći kroz ono što moram proći, i neću prolaziti ponovo kroz one stvari o kojima su govorili drugi svedoci. Mislim da je vama potrebno, ili barem bi vam bilo poželjno da ga čujete, da vam objasni kakva je bila metodologija pripreme ove i drugih knjiga.

SUDIJA MEJ: Od njega ne želimo čuti nikakvo svedočenje o istoriji, pogledaćemo njegovu izjavu i odlučiti o čemu se radi. Još jedna stvar. Samo trenutak, molim vas, rečeno mi je da se među svedocima za sledeću nedelju nalaze i četiri svedoka za koje tek treba doneti odluku o pozivanju, budući da su njihove izjave i njihovi sažeci uručeni tek nakon naloga. To su gospoda Mehmeti (Mehmeti), Jemini (Jemini), Elšani (Elshani) i Avdilji (Avdyli). Meni je upravo rečeno da su to sve svedoci za koje još nije izdat nalog.

TUŽILAC NAJS: To su tada bili svedoci po pravilu 92bis i možda je došlo do toga da promena njihovog statusa nije bila povezana odmah i sa promenom pravila koja se odnose na njih. Ja ću se time pozabaviti u ponedeljak.

SUDIJA MEJ: Dobro. Gospodine Miloševiću, naše vreme je isteklo. U ovom trenutku nećemo doneti nikakve odluke. Vi nam se možete obratiti kasnije, vi možete nešto reći o našem predlogu da se vaše vreme za unakrsno ispitivanje svedoka ograniči na 45 minuta, osim ukoliko ne postoje posebne okolnosti. Ukoliko sada nema nešto što želite da kažete, što se mora reći danas, mislim da možemo da završimo sednicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Najs je čitav sat govorio, ako ste приметili, o ovim stvarima.

SUDIJA MEJ: Znam da je govorio, ali on je to govorio na naš zahtev i to su stvari koje se tiču Tužilaštva. Ne morate se bojati. Pre

nego što se donese bilo kakva odluka koja bi mogla uticati na vas ili na vašu odbranu, vi ćete imati priliku da nam se u vezi sa time obratite. Međutim, ovo čime smo se sada bavili su zapravo stvari koje se odnose samo na Tužilaštvo i vođenje postupka Tužilaštva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, ali i kada je reč o Optužbi i vođenju postupka Optužbe, ovde konstatujemo da ima jedan ogroman broj nekakvih tajnih svedoka, veliki je broj nabrojan. Ja sam o tome već stavio primedbu i mislim da je to potpuno neodrživo. Drugo, mislim da se apsolutno ne može na štetu mog vremena za unakrsno ispitivanje da privileguje vreme koje druga strana ima i koja nas zasipa materijalima. Pa znate li, gospodo, da je danas meni najavljeno da danas treba da dobijem 50 kutija dokumentacije i 50 novih registratora? Kako vi uopšte zamišljate u bilo kakvom postupku i organizaciji u toku suđenja koje traje u toku unakrsnog ispitivanja, koje traje u toku priprema za to unakrsno ispitivanje, da ja pročitam 50 kutija dokumentacije i 50 registratora u ovakvoj organizaciji koju ste vi postavili? A da ne govorim da ovde operišete već čitav sat sa nekim spiskom koji ja uopšte nemam. Takođe, ja jednostavno smatram da se na ovakav način ne može da radi. Prema tome, tražim da...

SUDIJA MEJ: Da li je optuženi dobio spisak svedoka? Upravo mi je rečeno da ste vi dobili spisak svedoka. To je poslednji ažurirani spisak svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja imam ono što je gospodin Najš proglasio za nekakav krunski papir, dostignuće, gde vidim da su važni svedoci onaj što je sam za sebe rekao da je lopov, alkoholičar i doušnik, onaj K5 i onaj lažni svedok Ratomir Tanić, vidim. Ako se na bazi takvih svedoka dokazuje, onda evo sada ovde iz ove gomile vade neku listu svedoka.

SUDIJA MEJ: Nemojte komentarisati iskaze sada. Mi imamo na umu količinu materijala koji ćete vi uskoro dobiti. Mi ćemo razmotriti šta sa tim u vezi treba učiniti. Razmotrićemo to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Treba da organizuju kamion da se done-se taj materijal. Mogu li ja sada u vezi sa ovim Abrahamsom da vam kažem samo nekoliko činjenica da o njima razmislite?

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Već niste dali da svedoči istražitelj Tužilaštva, a ovaj svedok ne samo da je istražitelj nego je i radio na koncepciji i pripremanju same optužnice, i cela njegova priča je u stvari optužnica u malom. Molim vas, pročitajte u njegovoj drugoj izjavi na strani četiri i pet i na kraju strane četiri: „Od aprila sam radio kao savetnik u dva kraća perioda za Tužilaštvo Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju.” „Od aprila do juna 2000. i ponovo u avgustu 2001. godine sproveo sam istraživanje i uradio analizu za optužnicu za Kosovo protiv Slobodana Miloševića i drugih.” Takođe je, znači ovo je naveo da je radio za Tužilaštvo u dva navrata u tim periodima. Propustio je da navede, na primer, evo vam prva strana izjave svedoka Ibrahima Rugove, koji je ovde svedočio, on je u svojstvu istražitelja, „vodio razgovore Fred Abrahams kao istražitelj Tužilaštva”, ovaj razgovor je vodio 1. i 3. novembra, a ovu izjavu je dao 2002. godine. Prema tome, mogao je uključiti i vreme kada radi kao istražitelj tog istog tužilaštva, da i to navede u svojoj izjavi što je propustio, odnosno prečutao. Imate, dakle, čoveka koji je radio na pripremi optužnice koji je autor knjige „Under Order”, koja se podudara sa optužnicom u ime Human rajts voča, istražitelj Tužilaštva, saslušavao Rugovu. Najveći deo Rugovine izjave je u stvari sadržan u njegovoj izjavi ovde, i ja mislim da je cela ova stvar, koja se tiče njega, isključivo postavljena od strane ovih preko puta sa nekim propagandnim smislom da na odgovarajući način maskiraju...

SUDIJA MEJ: Razmotrićemo to. Sada je zaista vreme da prekine-mo ovu sednicu. Razmotrićemo prihvatljivost iskaza gospodina Abrahamsa u ponedeljak ili u utorak kada sa tim krenemo. Sada se rasprava prekida i nastavlja u devet sati u ponedeljak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: ... pokušavam da dobijem redosled svedoka za iduću nedelju, danas u toku dana. Možete li da naredite da dobijem redosled svedoka za iduću nedelju, danas u toku dana, a ne da mi se najavljuju minut pre izlaska svedoka ovde?

SUDIJA MEJ: Da. Gospodine Najs, ukoliko to još nije jasno, možda biste vi mogli optuženom da dostavite taj spisak.

TUŽILAC NAJS: Spisak je napravljen i uručen na uobičajen način.

SUDIJA MEJ: U redu, rasprava se prekida.

Kraj rada u 11.50. Nastaviće se 3. juna 2002. godine u 9.00 h.

Fond za humanitarno pravo